KRASEVCI ILI KARASEVCI

vineri, 17 iulie 2020

Etni ko ime koje Rumunji koriste za individualiziranje hrvatskog naroda iz doline Karaša u Banatu ima dva oblika: prvi je onaj razgovorni, dijalektalni, a drugi je onaj obrazovni, knjiški.

Dijalektalna se varijanta prezentira pod više aspekata, kako je pokazao ve Emil Petrovici i, nakon njega, Mile Tomici: „Rumunji iz Banata ih nazivaju Cra_oveni, Cîr_oveni, Crasoveni, Cotcoreci...“

Vjerojatno je narodni generi ki naziv kojega su Rumunji dali ovim govornicima slavenskog jezika prvobitno bio Cîr_oveni, danas zastarijeli i rije e korišteni oblik. Odavde se stiglo kod Cra_oveni, pod utjecajem dokumenata vremena, u kojima se naselje Karaševo pojavljuje kao Crassowecz (1597), a distrikt je Crasso (1536), prevedene/prepisane od Costina Fene_ana Cara_ova.

Rumunji iz okolice, me utim, nastavljaju ih sve nazivati Cra_oveni, a ne Cara_oveni, kako bi se reklo, u sustavu rumunjskog jezika, samo onima iz Karaševa, isto kao što su oni iz Klokoti a nazvani Klokoti anima, na primjer.

Termin Cara_oveni je po eo kolati, kao knjiška varijanta, jedanput s pojavljivanjem djela Emila Petrovicia, Govor Karaševaka. Opcija za ovaj oblik obrazlaže se injenicom da, kako sam tvrdi, Emil Petrovici je studirao „govor jednog jedinog naselja, naime slavenski govor iz op ine Karaševo“ (str. XI), iji stanovnici s pravom mogu biti nazvani Cara_oveni. No zanimljiva je injenica da stanovnici hrvatskih sela ne nazivaju one iz Karaševa po imenu sela, kako se doga a u ostalim slu ajevima: „Neki koriste rije seljaci ili beli seljaci.

Legenda veli da pradjedovi Karaševaka „su na po etku svi stanovali u Karaševu“, ostala sela formiraju i se kasnije, „u carina, od imanja grupiranih uokrug jednog izvora.“ Od ovih pretpostavki, Emil Petrovici izvla i sljede i zaklju ak: „Zbog toga ime Karaševak služi da bi se nazvali svi slaveni ovih sedam sela...“

Nakon pojave djela Emila Petrovicia, ve ina rumunjskih istraživa a koristi etnonim cara_oveni, s izuzetkom Traiana Simua, u Podrijetlu Karaševaka. Knjiški oblik pušten u optjecaj od Emila Petrovicia susre e se toliko u studijama slavista (I. B rbulescu, Theodor N. Trâpcea, Mile Tomici, Mihai Radan), nekih lingvista (G. Iv nescu, na primjer), koliko i u kulturno – znanstvenim ili literarnim asopisima (u lancima Georgea C. Bogdana, G Cocora-Tietze).

Oblike bliske rum. Cra_ovan / Cra_ovean (i njema kom /ma arskom Krašovan nalazimo i u djelima nekih hrvatskih autora, izdanih nakon prvog svjetskog rata. Prema tome, 1928. godine Petar Vlaši esto rabi, uz toponim Krašova, etnonime Krašovani, Kraševci (str.16). Bliže našim danima, u osmom deceniju prošloga stolje a, Hrvati su iz Buševca pisali Kraševanska svadba, Krašovani u Buševcu, preuzevši vjerojatno jednu varijantu etnonima koju su uli u govoru iz Klokoti a.

Nakon 1990., u Zagrebu se rabi sintagma Karaševski Hrvati, u djelima Lazara Ivana Krmpoti a, Sanje Vuli , Tihane Petrovi (Tjedan Hrvata iz Rumunjske, str.13, 19, 25), ali i Krašovani (str.13, 14).

U zaklju ku, izgleda kako u banatskim govorima iz doline Karaša, a možda i u rumunjskom književnom jeziku iz ove zone, uklju uju i i hrvatsko podru je, etnonim cara_ovean/cara_oveni kojega rabe u enjaci ne e se nametnuti u skorije vrijeme. Narodni je oblik cra_ovean/cra_oveni stariji, još uvijek nije izašao iz upotrebe, kra i je, pretpostavlja lakše izgovaranje, dok suglasni ka skupina cr nije strana rumunjskom jeziku. Ova varijanta se podupire na prezimenu Cra_ovan(u)/Cra_ovean(u), kao i na hrvatskom obliku Krašovani, rabljenom u nekim selima (uz Karaševci).

Ivan Dobra (tekst preveden iz knjige Marcua Mihaila Deleanua ”Însemn ri despre cara oveni”).